

„Všichni zarmoucení hledají, kde by se ukryli před pohledem a před hlasem lidským. Říkávají: Hned bych odešel na samý konec světa. Představují si, že všude na světě jsou lidé, nikde že jim není vyhnutí, jenom tam, kde se domnívají, že je konec, tam že již není nikoho, tam že najdou takové tiché místo, kde jich nikdo nevyruší ze žalu a z pláče.“ (Růžena Svobodová: „Dětská srdce“, str. 42.)

„Moji čtenářové nejsou mezi dnešními katolíky, a poněvadž kniha, ze které chci ukázat na svou zálibu v tajemném, jest krásná, stačí, řeknu-li: Moji drazí čtenářové, Růžena Svobodová vydala ‚Dětská srdce‘, která jistě máte. A poněvadž ‚Dětská srdce‘ máte, chápete zajisté, že se mi líbí každé dílo, v němž láska vítězí a závčas odchází, a v němž člověk mluví, ne svojí vinou, už ne s lidmi, nýbrž na příklad s koťátkem, s telátkem, s hluchým stařečkem, s dědouškem Šípkem, šlencem, s květinami a vůbec s kteroukoli věcí či bytostí *cizí*, tak jako já mluvím teď s Vámi. Z knihy ‚Dětská srdce‘ nejživěji se mne dotkla celá stránka 45 svou mystickou hloubkou a symboličností a potom obzvláště některé věty: ‚Ale o to již nedbal‘ (str. 47). ‚Je pravda, že je tomu Barbora naučila‘ (str. 58), ‚radovala se z toho, že jde nyní dobrovolně a ráda opatrovat bratříčka‘ (str. 82), ‚Nemečela jako koza, ale jako člověk, který napodobí kozí zamečení. Z malinkého okénka vycházel tento truchlivý hlas a Pavlínka se polekala i tohoto okénka, jako by bylo živé a mohlo jí doběhnouti‘ (str. 83), ‚Tak je to na světě, člověk musí umírat, aby mu lidé splnili největší prosbu‘ (str. 122). Avšak nejlubší a nejkrásnější a nejmystičtější a dnešním katolíkům i křesťanům nejnepochopitelnější větou této knihy jest: ‚Já nejsem otrhaný žid — mluvil jeho úsměv — já jsem dítě!‘ (str. 73)“

„Kdybych byl universitním docentem, aspoň pět semestrů přednášel bych o ‚Dětských srdcích‘. Ano, paní Růženo Svobodová. Ano! Všechnu vědeckou, estetickou i theologickou terminologii uvedl bych v pohyb, jakož stojí psáno: ‚Kosti suché, slyšte slovo Hospodinovo! Toto praví Pán Bůh kostem těmto: Aj, já vpustím ve vás ducha, a oživnete! A dám na vás žily a učiním, že zroste na vás maso a otáhnou ve vás kůže: a dám vám ducha, a oživnete a zvíte, že já jsem Hospodin!‘ (Ezech. 37.)“

Překlady dvou českých básníků do němčiny

Nákladem „Die Sonne“ v Drážďanech a v Lipsku vyšel svazček *Jana Nerudy, Freitags-Gesänge und andere Gedichte* v překladě R. Traubovs s literárně historickým úvodem Alb. Pražáka a se třemi reprodukcemi M. Švabinského, Jar. Suchardy a Ladislava Šalouna (LXVI + 33). Jak viděti, úvod převyšuje právě dvakrát poesii Nerudovu, z níž p. překladatel, právnický spisovatel český a, nemýlím-li se, advokát v Chebu, vybral ještě „Romanci o Černém jezeře“, „Romanci o Karlu IV.“, „Romanci o jaře 1848“, jeden „Prostý motiv“ (třetí zimní) a „Jana Kalventa, klempíře“; úvod převyšuje, řekl jsem, dvakrát slovo básníkovy a již tím působí dojmem, jako by byl český básník německému čtenáři vnucován; trochu více zdržlivosti v tom směru nebylo by škodilo. Nemám ostatně ilusí, že by Neruda v Německu právě dnes zažehl více než zvědavost literárně historickou; jediný opravdový význam, který může mít básník, uváděný v cizí literaturu, totiž oplodnění její básnické tvorby, zdá se mně, jest právě dnes vyloučen evropskou konstelací básnickou. Dnešní době, lačné po překypující životní radosti a síle, sotva kdo jest vzdálenější než Neruda „Zpěvů pátečních“, této pašijové poesie monotonně ponurě

a patheticky těžké, zakleté v kult bolesti a utrpení. Tím bych nerad snižoval obětavou a oddanou práci pana překladatele, vedeného krásnou touhou vyplnití přání jiného velkého básníka, Jaroslava Vrchlického, jenž by byl rád viděl Nerudu v dobrém překladě německém. Tento sen churavého mistra uskutečnil se touto knížkou ne-li cele, alespoň z pěkné části. Překládání Nerudu není jistě úkol snadný; právě temný a široký pathos Nerudův, místy lehce archaisující, který byl nečasový a poněkud anachronistický již v době, kdy vznikaly „Zpěvy páteční“, není lehké vystitnouti dnes, kdy celá poesie hledá a nalézá melodie zcela jiné.

Na příklad:

— A jaké děje, taký ten náš lidl
zlo — dobro, démon — bůh jej žilobně probíhá,
dnes jak by zářné z úběle byl slít,
a zítra tělo sseďlou krví *plihá* —

této dusné intonaci s lehkým archaistickým nádechem posledního slovesa není jistě snadné nalézt v cizím jazyku básnickou rovnocenninu. Pan překladatel nevychází ani z těchto míst nejobtížnějších (a vybral jsem úmyslně takové místo) poražen.

Wie sein Geschick kann unser Volk man schau'n!
Hat Böses, Gutes, Teufel, Gott in sich verborgen,
Heut' wie aus weissem Marmor ausgehau'n,
Geronnen Blut deckt seinen Körper morgen. (4)

Německá knížka Nerudova má dvojí úvod: úvod p. překladatelův a úvod literárního dějepisce Alberta Pražáka. První stať oživuje vzpomínky na česko-německou poesii Hartmannovu a Meissnerovu husitské inspirace a na dobu spočínajícího českého i německého liberálního radikalismu politického z let čtyřicátých a snaží se pak přiblížit Němcům Nerudu některými citáty, mimo jiné i z Karáskovy stati o Nerudovi z „Renaissančních tužeb v umění“. Zde jest přeložen i tento nesmysl: „Jsou torso, ale torso Michelangelovo, podobné *nehotovému mramorovému andělu z hrobu papeže Julia, jemuž schází křídla*, jehož pohled mluví však o vítězství myšlenky nad nehotovou formou.“ Opakuji: nesmysl. Neboť není prostě žádného Michelangelova nehotového bezkřídleho anděla z hrobu Juliova! Pan Karásek rád již plše o věcech, jichž nezná, a blýská se vědomostmi, jichž nemá. Pro náhrobek Julia II. kromě tří figur, Mojžíše, Lee a Rachel, které jsou v S. Pietro in Vincoli v Římě, byly určeny jen dvě figury, umírajícího otroka a sputaného otroka, chované dnes v Louvru. A v celé tvorbě Michelangelově vůbec nenalezneš „nehotového mramorového anděla, jemuž schází křídla“! Jakého dojmu o opravdovosti a čestnosti moderní české literatury nabude vzdělaný cizinec, když čte takové rouhavé drzosti! Druhá úvodní stať vykládá pěkně genesis jednotlivých básní, skládajících „Zpěvy páteční“, a uvádí dobře do celé Nerudovy osobnosti. —

Bez jedinkého slova doprovodného vyšel sešit veršů *Otakara Březiny, Hymnen* v překladě pražského básníka *Otty Pícha* (ve sbírce „Der jüngste Tag“ v Lipsku u Wolffa, stran 39). Jest to druhá samostatná překladová publikace z našeho největšího básníka moderního; první byly „Hände“, přebásněné Emilem Saudkem z Vídně. Německá kritika pozdravila Saudkův překlad hlavně jako čin etické ini-

ciativy; jako přebásnitel nezdál se jí býti Saudek všude s nepadným úkol, který vzal na svá bedra. Jako umělec básnického slova německého jest Otto Pick nad Saudkem, ačkoliv i on usnadňuje si někde úkol více než slušno. Jednoho neměl však opominouti: poznamenati u jednotlivých básní rok, kdy vznikly; takto může cizinec domnívati se, že Březina jest stržen dnešním kladným pathosem básnickým, kdežto on vpravdě jest jeho tvůrce a vyvolatel. A po druhé: bylo by žádoucí, aby pan překladatel šetřil napříště celkové knižní kompozice Březinovy; knihy Březinovy jsou opravdu stavěny a nejedna báseň vedle ceny individuální má i hodnotu funkce v celkové architektuře, která takto se maří.

Knihy slovanských autorů

Redakcí Stanislava Minaříka a nákladem Fr. Borového v Praze počala vycházeti s tímto názvem sbírka překladů z krásné moderní prózy slovanského původu; posud vyšla dvě díla, obě z moderní literatury ruské: *D. S. Merežkovského* historický román „Aleksandr I.“ a *V. Ropšinův* román současného teroristického problému mravního „To, čeho nebylo“; obě výtvořily opravdového umění slovesného v dobrém překladě redaktorově. Přejí „Knihám slovanských autorů“ všeho zdaru; byl bych rád, kdyby prospívaly a podaly nám rychlým postupem všecko nejvýznačnější z moderní krásné prózy slovanské, předem ovšem ruské a polské, která soupeří velmi čestně s nejlepším, co má v beletrii západ. Zvláště „Ruské knihovně“ Ottově, která omezuje se na klasiky ruského románu a ruské povídky, mohly by býti „Knihy slovanských autorů“ dobrým doplňkem. Není lhotejně, máme-li překlady z moderní literatury ruské roztroušené po nejrůznějších nakladatelstvích, pořízené náhodně a často všelijak, nebo nalezně-li je v jediné sbírce, soustavně, účelně a svědomitě podané.

Básnická posthuma

Nedávno byl vydán nákladem J. Ottovým tenký sešit veršů *Ladislava Linharta Sad opuštěných*. Ladislav Linhart zemřel loni 10. června jako jednoroční dobrovolník v 21. roce, a tyto verše vybral z jeho pozůstalosti na žádost rodičů jeho někdejší učitel Miloslav Hýsek a napsal k nim také úvodní slovo. Mnohem více než o vlivu *Moderní revue*, o němž zmiňuje se vydavatel, svědčí nejlepší básně tohoto sešitku o působení raného Nerudy („Hřbitovního kvítí“) a časného Machara i Sovy; ale ovšem není z nich možno usuzovati na nic jiného, než na jemnou vniímavost a sensibilitu veršovce předčasně zesnulého; k opravdové tvorbě básnické jest i odtud ještě daleko.

V Praze

jest nadepsána stať *Louis Thomase* v „La Revue critique des idées et des livres“ (10. ledna 1914). Autor není povrchní cestovatel, který podává jen dojmy; zná dobře i českou minulost nejen literární a uměleckou, ale i politickou; zná a odhaduje správně i postavení Čechů v Rakousku a poměr jejich k Vídni i Pešti; zná

i velmi dobře z osobního názoru vysokou byrokracií vídeňskou a její soudy o Čechích. Za překlad stojí však zvláště dvojí velmi charakteristické připomenutí, adresované do našich řad. První týče se uměleckého vandalismu novopražského a zní: „Praha jest město, jež jest třeba nutně viděti: české pokroky finanční, průmyslové, obchodní učinily z Prahy hlavní město, které nemůže žíti, aniž se modernisuje, a v Praze bojí se mnoho, někdy i bez rozvahy a nekriticky. Jest třeba podrobiti se skutečností: v polovici XIX. století byla Praha město pokleslé, v němž mohl citlivý cestovatel sníti do libosti; dnes dýše zdravím a silou; na štěstí uchovala si nejkrásnější zbytky své minulosti. A jest možno přáti si jen, aby i nadále moderní město pojilo se k městu starému, aniž je kazilo. Ale dnes jest povinností umělců a přátel Prahy nedopustiti již, aby se dotýkal kdo i kamene i nejmenší fasády staropražské. Neboť v den, kdy Praha byla by úplně poameričtlena, nebyla by již Prahou a nikdy bychom do ní již neukročili.“ Druhý odstavec přibíjí plným právem novotářské opičáctví umělecké mládeže české. Vyrovnaný, harmonický a vzdělaný Francouz má jen jemnou ironii pro tyto pošetilosti, které se mu jeví jako dětská nemoc národa příliš mladého. „Mladí umělci pražští, zdá se mně, nejsou dosti na stráž proti své lásce k novotě, k novotě všemu navzdory, k novotě často pitomé, často absurdní, k onomu novotářskému bláznovství, které jest formou snobismu přeneseného do umění. Poněvadž máme v Paříži vždycky několik mladých výstředníků, kteří přehánějí logiku (ovšem ze svou) za meze vkusu, a poněvadž Paříž platí za první město světa, cizí umělci, kteří přišli do Paříže dokončit svou výchovu, bývají strohováni z nadšení velmi přirozeného kolem dvacitky k obdivu jedině novot nejvyjevenějších. Tito mladí Švédové, Finové, Češi nechápou, že se základem rozumu a skepse, který vězí v každém mozku francouzském, mladí výstředníci francouzští z r. 1910 budou r. 1920 poněkud klidnější a že za dvacet let i oni budou mluvíti o pravidlu, výběru, vkusu.“

Jindřich Vodák při díle

Muž těžce zkoušený jest Jindřich Vodák. Dvojitý jubileum, Sovovo a Macharovo, těsně za sebou a tedy dvojitá nutnost vykonati práci, jakou očekávala od něho strana, chlubit se ne bez skryté ironie, že vnesla politiku do literatury, což jest bezesporná pravda, zvláště dodáš-li před substantivum politiku prisvojovací zájmeno a rozumíš-li: svou politiku. Musil se tedy, aby nezklamal očekávání svých kommittionů, Jindřich Vodák tužiti a pracovati rukama nohama; šlo o věc pro spásu realismu v Čechách dosahu přímo životního: o stavbu potěmkinovských vesnic; sešroubovati co nejmíže hodnotu Sovovu, vyšroubovati co nejvyšše hodnotu Macharovu, aby takový venkovský stoupenec realistický byl na konci února 1914 přesvědčen, že vyhrál i literární a umělecké terno, když se zorganizoval ve straně lidovo-pokrokové, a že mimo realism jest i umělecky a básnicky v Čechách samá chamradina. Tedy: vykasati si rukávy a k dílu! Nejprve 22. února: Antonín Sova padesátiníkem. A před článkem tento úvod, který opisují in extenso, poněvadž jest svého druhu mistrovský kus farizejského umění přetvařovacího a zasluží si detailního ocenění.

„Všecky články a úhrnné stati o našich žijících básnících bylo by nejlépe odložit někam po dalších čtyřiceti, padesáti letech. Až, s úplnějším přehledem, bude více